

GELİŞME HAKKINA DAİR BİLDİRİ

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 4 Aralık 1986 tarihli ve 41/128 sayılı Kararıyla ilan edilmiştir.

BAŞLANGIÇ

Genel Kurul,

Birleşmiş Milletler Şartı'nın ekonomik, sosyal, kültürel veya insani nitelikteki uluslararası problemlerin çözümünde ve ırk, cinsiyet, dil veya din ayrımcılığı yapmaksızın herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı gösterilmesini sağlama ve teşvik etme konusunda uluslararası işbirliğinin gerçekleştirilmesi ile ilgili amaçlarını ve ilkelerini akılda tutarak,

Gelişmenin uzun bir ekonomik, kültürel ve siyasal süreç olduğunu ve nüfusun tamamının ve bütün bireylerin aktif, serbest ve esaslı bir biçimde katılmasına dayanarak refahlarının sürekli olarak artmasını ve bundan meydana gelen menfaatlerin adil olarak dağıtılmasını amaçladığını kabul ederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin hükümlerine göre herkesin, bu Bildiri'de yer alan hakların ve özgürlüklerin tam olarak gerçekleşeceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı olduğu dikkate alarak,

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar uluslararası Sözleşmesi ile Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi hükümlerini hatırlayarak,

Birleşmiş Milletlerin ve onun uzman kuruluşlarının, insanların bütünüyle gelişmesi ve bütün halkların ekonomik ve sosyal kalkınması ve gelişmesi ile ilgili antlaşmalarını, Sözleşmelerini, kararlarını ve tavsiye niteliğindeki kararlarını ve diğer belgeleri ile birlikte, dekolonizasyon, ayrımcılığın önlenmesi, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı

gösterilmesi ve sağlanması, Birleşmiş Milletler Şartı'na uygun olarak uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve Devletler arasında dostane ilişkilerin ve işbirliğinin geliştirilmesi ile ilgili belgeleri de hatırlayarak,

Halkların kendi siyasal statülerini serbestçe belirleme ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeleri sağlama hakkına sahip olmaları nedeniyle halkların self-determinasyonu hakkını hatırlayarak,

Ayrıca, her iki İnsan Hakları Uluslararası Sözleşmelerinin ilgili hükümleri çerçevesinde, halkların doğal zenginlikleri ve kaynakları üzerinde tamamıyla ve bütünüyle egemenliklerini kullanma hakkına sahip olduklarını hatırlayarak,

Birleşmiş Milletler Şartı'na göre Devletlerin ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ve başka bir fikir, ulusal veya toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer bir statü bakımından ayrımcılık yapmaksızın herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı gösterilmesini sağlama ve geliştirme yükümlülüğü bulunduğunu akılda tutarak,

Halkların ve bireylerin insan haklarının, sömürgecilik, yeni sömürgecilik, apartheid, her türlü ırkçılık ve ırk ayrımcılığı, yabancı bir ülkenin hakimiyeti ve işgali, ulusal egemenliğe, ulusal birliğe ve ülke bütünlüğüne yönelik saldırılar ve tehditler ile savaş tehditleri gibi durumların sebep olduğu kitlesel ve hayasız ihlallerden arındırılmasının, insanlığın büyük bir kısmının gelişmesi için elverişli şartlar yaratılmasına katkıda bulunacağını dikkate alarak,

Kişisel, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların inkar edilmesiyle birlikte halkların ve bireylerin haklarının tam olarak sağlanmasının önünde ciddi engeller bulunmasından kaygı duyarak ve bütün insan haklarının ve temel özgürlüklerin bölünmez ve birbirleriyle bağımlı olduğunu ve gelişmeyi sağlamak için kişisel, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların uygulanmasına, ilerletilmesine ve korunmasına aynı özeni ve gerekli dikkati göstermek gerektiğini, ve bu bakımdan, bazı insan haklarını ve temel özgürlükleri kullanmanın diğer bazı insan haklarını ve temel özgürlükleri inkar etmeyi haklı gösteremeyeceğini kabul ederek,

Uluslararası barış ve güvenliğin, gelişme hakkının gerçekleştirilmesi için temel unsurlar olduğunu dikkate alarak,

Silahsızlanma ve gelişme arasında yakın bir ilişki olduğunu ve silahsızlanma alanındaki ilerlemenin, gelişme alanında önemli çapta ilerleme sağlayacağını ve silahsızlanma tedbirleri yoluyla tasarruf edilecek kaynakların bütün halkların ve bu arada özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmesine ve iyiliğine ayrılması gerektiğini yeniden teyit ederek,

Gelişme sürecinde insanın merkezi bir konumda yer aldığını ve bu nedenle gelişme politikalarının insanı gelişmenin asli unsuru ve yararlanıcısı yapması gerektiğini kabul ederek,

Halkların ve bireylerin gelişmesinin yararına olan şartların yaratılmasında asıl sorumluluğun kendi Devletlerine ait olduğunu kabul ederek,

İnsan haklarının ilerletilmesi ve korunması için uluslararası düzeyde gösterilen çabaların yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurulması çabaları ile desteklenmesi gerektiğinin farkında olarak,

Gelişme hakkının vazgeçilmez bir insan hakkı olduğunu ve gelişme sağlanması için fırsat eşitliğinin hem uluslar ve hem de ulusu oluşturan bireyler bakımından bir hak olduğunu teyit ederek,

Aşağıdaki Gelişme Hakkına dair Bildiri'yi ilan eder:

Madde 1

1. Gelişme hakkı, her insanın ve bütün halkların, bütün insan haklarının ve temel özgürlüklerin tam olarak gerçekleşeceği bir ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal gelişmeye katılma, katkıda bulunma ve bundan yararlanma hakkına sahip olması nedeniyle vazgeçilmez bir insan hakkıdır.

2. Bir insan hakkı olarak gelişme ayrıca, İnsan Haklarına dair her iki Uluslararası Sözleşmenin hükümleri çerçevesinde bütün doğal zenginlikler ve kaynaklar üzerinde tam egemenlik gibi vazgeçilmez haklarını kullanmak da dahil, halkların self-determinasyon hakkının tam olarak gerçekleştirilmesini de ifade eder.

Madde 2

1. Birey, gelişmenin temel öznesidir ve birey gelişme hakkına faal olarak katılır ve bu haktan yararlanır.

2. Her insanın gelişme konusunda, insan haklarına ve temel

özgürlüklere tam olarak saygı gösterilmesi gereği ile birlikte, bireyin serbestçe ve bütünüyle gelişmesini sağlayacak bir topluma karşı ödevlerini de dikkate alan bireysel ve kolektif bir sorumluluğu vardır; bu nedenle bireyler gelişme için uygun bir siyasal, sosyal ve ekonomik düzenin sağlanmasına ve korunmasına çalışırlar.

3. Devletlerin, nüfusun tamamının ve bütün bireylerin faal, serbest ve belirleyici surette gelişmeye katılmaları ve bundan kaynaklanan menfaatlerin adil bir biçimde dağıtılması esasına dayanan, ve nüfusun tamamının ve bütün bireylerin refahını sürekli olarak geliştirmeyi amaçlayan ulusal gelişme politikalarını formüle etme yetkisi ve görevi vardır.

Madde 3

1. Devletler, gelişme hakkının gerçekleştirilmesine elverişli ulusal ve uluslararası şartların yaratılması konusunda birinci derecede sorumluluğa sahiptir.

2. Gelişme hakkının gerçekleştirilmesi, Devletler arasında Birleşmiş Milletler Şartı'na uygun olarak, dostane ilişkiler ve işbirliği ile ilgili uluslararası prensiplere tam olarak saygı gösterilmesini gerektirir.

3. Gelişmenin sağlanmasında ve gelişmenin önündeki engellerin tasfiye edilmesinde Devletlerin birbirleriyle işbirliği yapma ödevi vardır. Devletler, eşit egemenlik, karşılıklı bağımlılık, karşılıklı menfaat ve bütün Devletler arasında işbirliği esasına dayanan yeni bir uluslararası ekonomik düzeni geliştirecek ve ayrıca insan haklarının gözetilmesini ve gerçekleştirilmesini teşvik edecek tarzda yetkilerini kullanır ve görevlerini yerine getirir.

Madde 4

1. Gelişme hakkının tam olarak gerçekleşmesini kolaylaştırmak için, Devletlerin, uluslararası gelişme politikalarını formüle etmek üzere kendi başlarına veya kolektif olarak tedbirler alma görevi vardır.

2. Gelişmekte olan ülkelerin daha hızlı bir biçimde gelişmelerini sağlamak için devamlı faaliyet göstermek gereklidir. Gelişmekte olan ülkelerin kendilerinin gösterdikleri çabaları tamamlamak üzere, her alanda gelişmelerini kolaylaştıracak araç ve imkanların bu ülkelere sağlanmasında etkili bir uluslararası işbirliği yapılır.

Madde 5- Devletler, halkların ve bireylerin insan haklarının, sömürgecilik, yeni sömürgecilik, apartheid, her türlü ırkçılık ve ırk ayrımcılığı, yabancı bir ülkenin hakimiyeti ve işgali, ulusal egemenliğe, ulusal birliğe ve ülke bütünlüğüne yönelik saldırılar ve tehditler ile savaş tehditleri gibi durumların sebep olduğu kitlesel ve hayasız ihlallerden ve halkların temel hakkı olan self-determinasyon hakkını tanımayı reddeden tutumlardan arındırmak için kararlı tedbirler alır.

Madde 6

1. Bütün Devletler, ırk, cinsiyet, dil veya din gibi ayrımlar gözetmeden, herkesin insan haklarına ve temel özgürlüklerine her yerde saygı gösterilmesini ve korunmasını geliştirmek, teşvik etmek ve güçlendirmek amacıyla işbirliği yapar.

2. Bütün insan hakları ve temel özgürlükler bölünmezdir ve birbirine bağımlıdır; kişisel, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların uygulanmasına, sağlanmasına ve korunmasına aynı dikkat ve acil hassasiyet gösterilir.

3. Devletler gelişme önündeki, kişisel ve siyasal haklar ile, ekonomik, sosyal ve kültürel haklara saygı gösterilmemesinden kaynaklanan engelleri tasfiye etmek için tedbirler alır.

Madde 7- Bütün Devletler, uluslararası barış ve güvenliğin kurulmasını, sürdürülmesini ve güçlendirilmesini gözetir, ve bu amaçla, etkili bir uluslararası denetim altında genel ve bütünsel silahsızlanmanın gerçekleştirilmesi ile birlikte, etkili silahsızlanmadan ötürü tasarruf edilen kaynakların her alandaki gelişmeye, özellikle gelişmekte olan ülkelerin gelişmesine kullanılması için elerinden gelen çabayı gösterirler.

Madde 8

1. Devletler, gelişme hakkının gerçekleştirilmesi için ulusal düzeyde gerekli her türlü tedbiri almayı ve herkesin temel kaynaklara, eğitime, sağlık hizmetlerine, yiyeceğe, barınmaya, işe ve adil bir gelir dağılımına sahip olmasını sağlamayı taahhüt eder. Gelişme sürecinde kadınların faal bir role sahip olmalarını sağlamak için etkili tedbirler alınır. Her türlü toplumsal adaletsizliği ortadan kaldırmak amacıyla, gerekli ekonomik ve sosyal reformlar yapılır.

2. Devletler, gelişmenin ve bütün insan haklarının tam olarak gerçekleşmesinin önemli bir unsuru olan halkı her alanda katılmaya teşvik eder.

Madde 9

1. Bu Bildiri’de düzenlenen gelişme hakkının her unsuru bölünmez ve birbirine bağımlı olup her unsur bir bütün içinde ele alınır.

2. Bu Bildiri’deki hiç bir hüküm, Birleşmiş Milletlerin amaçlarına ve prensiplerine aykırı olduğu veya Devletlere, gruplara veya kişilere İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nde ve İnsan Haklarına dair Sözleşmelerde yer alan hakların ihlal edilmesini amaçlayan faaliyetlerde bulunmaya veya katılmaya hak tanıdığı şeklinde yorumlanamaz.

Madde10- Gelişme hakkının tam olarak kullanılmasını ve geliştirilmesini sağlamak için, ulusal ve uluslararası düzeylerde politikaların formüle edilmesi, kabul edilmesi ve uygulanması, yasal ve diğer tedbirlerin alınması için gerekli işlemler yapılır.